

ВІДГУК

офіційного опонента, доктора юридичних наук, доцента - Кобзаря Олександра Федоровича на дисертацію Калатура Максима Васильовича на тему: «Адміністративно-правові засади організації та функціонування слідчих підрозділів правоохоронних органів», подану на здобуття наукового ступеня доктора юридичних наук зі спеціальності 12.00.07 — адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право

Актуальність теми дисертаційного дослідження. Становлення та розвиток слідчих підрозділів правоохоронних органів України пройшло досить тривалий та складний історичний шлях, який продовжується й зараз, базуючись на здобутках минулого та вимогах і очікуваннях майбутнього. При цьому в процесі сучасного реформування організаційно-правових засад діяльності слідчих підрозділів правоохоронних органів на шляху гармонізації вітчизняного кримінально-процесуального законодавства з європейськими нормами та стандартами не викликає сумнівів удосконалення організації та функціонування слідчих підрозділів правоохоронних органів, потреба у якому має місце на всіх стадіях здійснення реформи для забезпечення успішного досягнення її цілей та завдань. Як слушно зазначає сам автор, застарілі нормативно-правові акти не спроможні забезпечити ефективне адміністративно-правове регулювання взаємодії слідчих підрозділів між собою та з іншими правоохоронними органами. За межами якісного адміністративно-правового регулювання залишається також визначення критеріїв оцінювання результативності службової діяльності слідчих підрозділів правоохоронних органів, показники якої мають бути максимально об'єктивними, неупередженими і науково обґрунтованими. Таким чином, не викликає сумніву, що дисертаційна робота Калатура Максима Васильовича на тему: «Адміністративно-правові засади організації та функціонування слідчих підрозділів правоохоронних органів» є актуальною та своєчасною.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами.

Обраний напрям дослідження узгоджується з Пріоритетними напрямами розвитку науки і техніки на період до 2020 року (Закон України від 9 вересня

ВДСД НАВС		
Вх. №	Закон України від 9 вересня	
№	06	20 19 р.
кількість аркушів:		
осн. док.	2	додаток —

2010 № 2519-VI), Концепцією реформування кримінальної юстиції в Україні (Указ Президента України від 8 квітня 2008 р. № 311/2008), Національною стратегією у сфері прав людини на період до 2020 року (Указ Президента України від 25 серпня 2015 р. № 501/2015) та Стратегією розвитку наукових досліджень Національної академії правових наук України на 2016–2020 роки (Постанова загальних зборів НАПрН України від 3 березня 2016 р.). Дисертаційна робота відповідає Основним напрямкам наукових досліджень Національної академії внутрішніх справ на 2014–2017 роки, схваленим рішенням Вченої ради Національної академії внутрішніх справ від 29 жовтня 2013 р. (протокол № 28), річним планам науково-дослідних робіт Національної академії внутрішніх справ. Тему дисертації затверджено Вченою радою Національної академії внутрішніх справ 30 вересня 2014 р. (протокол № 19) й уточнено 21 грудня 2018 р. (протокол № 19).

Мета дисертаційного дослідження полягає в отриманні нових результатів у вигляді наукових висновків щодо адміністративно-правових проблем організації та функціонування слідчих підрозділів правоохоронних органів з обґрунтуванням на основі проведеного дослідження найбільш ефективних шляхів їх вирішення з урахуванням позитивного зарубіжного досвіду та національних правових традицій.

Надане на рецензування дисертаційне дослідження є першим у вітчизняній юридичній науці в умовах структурно-функціональних змін у системі правоохоронних органів комплексним дослідженням проблем теоретичних, правових та організаційно-управлінських засад функціонування слідчих підрозділів, у якому на основі критичного опрацювання положень теорії адміністративного права, аналізу законодавства і правозастосовної практики сформульовано висновки концептуального характеру, що дають змогу розв'язати низку проблем правового, організаційного і прикладного характеру з урахуванням вітчизняного та зарубіжного досвіду.

Об'єкт та предмет дослідження сформульовані вдало і відповідають вимогам МОН України.

Обґрунтованість і достовірність наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації.

Високий ступінь обґрунтованості результатів дослідження зумовлений досить раціональною та внутрішньо узгодженою структурою дисертаційної роботи. Здобувач використав численні наукові праці фахівців з філософії, загальної теорії держави і права, теорії управління та адміністративного права, інших галузевих правових наук, в тому числі зарубіжних дослідників. Положення та висновки дисертації ґрунтуються на нормах міжнародно-правових актів, Конституції України, законодавчих та підзаконних нормативних актів, які визначають адміністративно-правові засади організації та функціонування слідчих підрозділів правоохоронних органів.

Узагальнений в роботі теоретичний та нормативний матеріал аналізується з використанням виваженого методологічного апарату, який включає як загальнонаукові, так і конкретні наукові методи пізнання, зокрема: логіко-семантичний, порівняльно-правовий, метод документального аналізу, спеціально-юридичний, статистичний, структурно-логічний та інші методи пізнання процесів і явищ. Загалом, методи дослідження є цілком сучасними й обґрунтованими, що стало запорукою успішного вирішення поставлених дисертантом завдань.

Зміст дисертації в цілому характеризується досить високим теоретичним і науково-методологічним рівнем вирішення поставлених завдань. Чітко виражений теоретичний підхід, зокрема, вдало розроблені дефініції, класифікації і критерії дозволили автору аргументовано визначити власну позицію щодо багатьох дискусійних проблем адміністративно-правових засад організації та функціонування слідчих підрозділів правоохоронних органів.

На особливу увагу заслуговують наступні положення, висновки, рекомендації та пропозиції, що викладені в цій дисертації, які найбільш наочно демонструють її наукову новизну, теоретичну та практичну значущість:

- обґрунтована доцільність прийняття спеціального закону «Про правоохоронні органи України», у якому має бути єдине тлумачення сутності та закріплення вичерпного переліку правоохоронних органів держави для

формування чіткого бачення системи цих органів і сфери їх компетенції, можливості позиціювання окремих їх видів і, зокрема слідчих підрозділів, залежно від юрисдикції, специфіки діяльності, виконуваних функцій тощо, а також повно регламентовано адміністративно-правовий статус слідчих підрозділів й державні гарантії його реалізації (с.87).

- розглянуто аспекти співвідношення категорій «правоохоронні органи держави», «органи досудового розслідування», «слідчі підрозділи». Перше за змістом є ширшим й охоплює усі найважливіші ознаки державних органів, водночас має специфічні ознаки, зумовлені завданнями й особливим характером державного управління (с.90).

- запропоновано визначити та закріпити мету діяльності слідчих підрозділів правоохоронних органів держави як забезпечення ефективного та якісного досудового розслідування, що передбачає встановлення в оптимальні строки істинних обставин справи, у якій відкрито провадження, і забезпечення прав, свобод та інтересів його учасників на стадії досудового розслідування (с.92).

- з'ясовано, що на сьогодні підґрунтя адміністративно-правового регулювання організації та функціонування слідчих органів, що здійснюють контроль за додержанням податкового законодавства, становлять такі основні нормативно-правові акти, шляхом застосування яких наразі воно реалізується: Конституція України; Кримінальний процесуальний кодекс України, Кримінальний кодекс України, Податковий кодекс України; Постанова Кабінету Міністрів України «Про Державну фіскальну службу України»; Наказ Генеральної прокуратури України, Міністерства внутрішніх справ України, Служби безпеки України, Міністерства фінансів України, Національного антикорупційного бюро України від 24.10.2017 р. № 298/875/593/866/200-О «Про затвердження Інструкції зі складання звітності про роботу слідчих» (у т.ч. Форми № 1-СЛ «Про роботу слідчих органів, що здійснюють контроль за додержанням податкового законодавства») тощо (с.175–176).

- оцінено перспективи поетапної системної реорганізації Служби безпеки з визначенням притаманних їй завдань і повноважень (з варіантами поступового

перетворення на спецслужбу без повноважень органу досудового розслідування або збереження функції досудового слідства лише стосовно злочинів проти основ національної безпеки, терористичної спрямованості, миру і безпеки людства) (с.178).

- деталізовано адміністративно-правову базу організації та функціонування слідчих підрозділів Державного бюро розслідувань (с.180).

- запропоновано варіант реорганізації органів розслідування в системі Національної поліції України зі створенням Державної служби досудових розслідувань у статусі самостійного центрального органу виконавчої влади, діяльність якого спрямовує і координує Міністр внутрішніх справ. У разі прийняття такого рішення очікується значне підвищення рівня реальних гарантій процесуальної незалежності слідчого (с.344).

У дисертації сформульовано й інші цікаві та корисні положення та висновки.

Практичне значення одержаних результатів полягає в тому, що сформульовані в дисертації висновки та пропозиції можуть бути використані у: нормотворчій діяльності – під час удосконалення законодавства, яке регламентує питання організації та функціонування слідчих підрозділів правоохоронних органів, зокрема запропоновано авторську редакцію проектів законів України «Про правоохоронні органи України», «Про статус слідчих в Україні», пакету змін і доповнень до Закону України «Про державну службу» (довідка Інституту законодавства Верховної Ради України від 22 травня 2018 р. № 22/220–1–15); правозастосовній діяльності – для забезпечення єдиних підходів щодо застосування положень законодавства керівниками і працівниками слідчих підрозділів та іншими учасниками адміністративно-правових відносин, розроблення й удосконалення відомих (міжвідомчих) нормативно-правових актів з питань організаційного забезпечення функціонування органів досудового розслідування (акт Головного слідчого управління Національної поліції України від 10 січня 2019 р.); освітньому процесі – у системі професійної освіти працівників слідчих підрозділів, при викладанні відповідних навчальних дисциплін та під час підготовки навчальних і методичних посібників,

підручників, курсів лекцій, а також можуть слугувати теоретичною і методологічною основою для подальшого дослідження питань, що становлять предмет цієї роботи (акт Національної академії внутрішніх справ від 22 грудня 2018 р.); науково-дослідній сфері – для подальших наукових досліджень та наукового розвитку концептуальних засад організації та функціонування слідчих й інших підрозділів правоохоронних органів (акт Національної академії внутрішніх справ від 26 грудня 2018 р.).

Дискусійні положення та зауваження до дисертації.

Однак, як і при дослідженні будь-якої складної і нової теоретичної проблеми, в зазначеному дисертаційному дослідженні міститься чимало спірних, неузгоджених і не зовсім обґрунтованих положень, які можуть стати підґрунтям наукової дискусії і напрямками подальшої розробки даної проблеми. Зокрема:

1. Не можна погодитись із твердженням здобувача про те, що в роботі удосконалено «форми і методи відомчого контролю дотримання законності слідчими підрозділами правоохоронних органів України» (стор.30), адже відповідні форми та методи контролю закріплені в законі, а здобувачем лише удосконалено їх характеристику.

2. На сторінці 36 здобувач зазначає – «Досліджуючи слідчі підрозділи в системі правоохоронних органів, доречно зауважити, що законодавцем чітко не визначено ані сутності поняття правоохоронного органу, ані закритого їх переліку» з чим важко погодитись, адже в законі України «Про державний захист працівників суду і правоохоронних органів» визначено поняття правоохоронних органів і наведено їх перелік. Так, він є не досконалим, проте все одно говорити про те, що в законі не визначено поняття та перелік правоохоронних органів є не коректним.

3. На сторінці 66 дисертації, здобувач вказує, що контроль за додержанням податкового законодавства, включають в себе: 1) Головне слідче управління фінансових розслідувань Державної фіскальної служби України; 2) Слідче управління кримінальних розслідувань Головного слідчого управління фінансових розслідувань Державної фіскальної служби України, слідче управління Офісу великих платників податків. Варто відзначити, що відповідно

до постанови КМУ від 18 грудня 2018 року № 1200, Державну фіскальну службу було реорганізовано та утворено Державну податкову службу України та Державну митну служби України. Тож варто було уточнити назви відповідних підрозділів, які здійснюють контроль за додержанням податкового законодавства.

4. Важко погодитись із твердженням здобувача про те, що «адміністративно-правове регулювання організації та функціонування слідчих органів безпеки базується, передусім, на нормах Конституції України від 28.06.1996 р. № 254к/96-ВР; Кримінального процесуального кодексу України від 13.04.2012 р. № 4651-VI, Кримінального кодексу України від 05.04.2001 р. № 2341-III (с.141).

5. На сторінці 261 дисертації, здобувач пише, про те, що «слідчі є атестованими працівниками і мають спеціальні (в Національній поліції і органах, що здійснюють контроль за додержанням податкового законодавства) або військові (в Службі безпеки України) звання, на них поширюються **правові обов'язки офіцерів правоохоронних органів**, передбачені спеціальними законами і відповідними статутами». Не зовсім зрозумілим є про які саме **правові обов'язки офіцерів правоохоронних органів** здобувач пише.

Натомість висловлені зауваження носять характер побажань та не можуть суттєво вплинути на загальну високу наукову цінність рецензованої роботи та позитивну оцінку проведеного автором дослідження.

Повнота висвітлення результатів дослідження.

Основні результати дисертації, висновки та пропозиції знайшли відображення в 41 науковій праці, серед яких одноособова монографія, двадцять три статті в наукових фахових виданнях України, шість статей у наукових періодичних виданнях інших держав, що включені до міжнародних наукометричних баз, одинадцять тез доповідей на наукових конференціях та круглих столах.

Оцінка оформлення дисертації та змісту автореферату.

Автореферат дисертації відповідає її змісту та повністю відображає основні положення і результати дослідження. Дисертацію та автореферат оформлено відповідно до встановлених МОН України вимог.

Загальний висновок.

Наведене дозволяє зробити висновок, що дисертаційне дослідження «Адміністративно-правові засади організації та функціонування слідчих підрозділів правоохоронних органів» відповідає науковій спеціальності 12.00.07 та вимогам п. 11 Порядку присудження наукових ступенів, а її автор – Калатур Максим Васильович - заслуговує присудження наукового ступеня доктора юридичних наук за спеціальністю 12.00.07 - адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право.

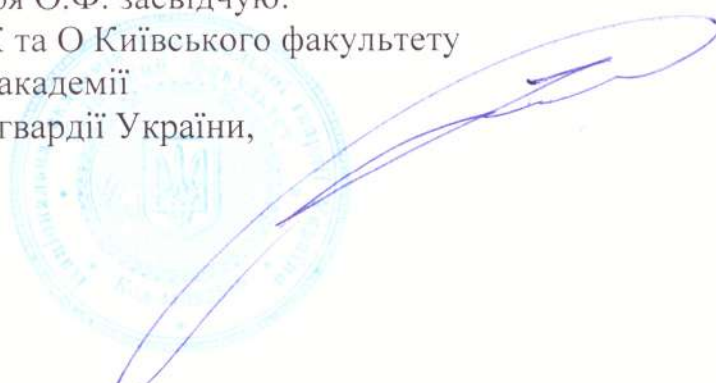
Офіційний опонент:

**Т.в.о. начальника кафедри
забезпечення державної безпеки
Київського факультету Національної академії
Національної гвардії України,
доктор юридичних наук, доцент**

О. Ф. Кобзар

Підпис Кобзаря О.Ф. засвідчую:
Начальник ВК та О Київського факультету
Національної академії
Національної гвардії України,
капітан

С.В. Загородній